

Seat No.	
---------------------	--

[4302]-101**M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2013****MARATHI (मराठी)**

अभ्यासपत्रिका क्र. 1

व्यावहारिक व उपयोजित मराठी, भाग-1

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(iii) सर्व उपप्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. मराठीतील शुद्धलेखनविषयक नियमांचा सविस्तर परिचय करून द्या.

किंवा

खालील उतारा लेखनविषयक नियमांनुसार दुरुस्त करून लिहा :

“मणाला केवळ आनंद देणे कींवा मनाचे निव्वळ रंजण करणे हाच कलेचा हेतु आहे असे म्हणनाऱ्या अडानी मानसांचि किव कराविशि वाटते त्यांना नीसर्गाच्या उत्क्रांतीमय जिवनाचे रहस्य मूळिच कळलेले नाहि असे म्हणावयाला पाहीजे सुंदर चीत्र पाहील्याने मधूर गायण ऐकल्याणे कींवा उत्कृष्ट मुर्ति पाहील्याणे आपल्याला आनंद तर होतोच होतो पण त्यामूळे जिवनशकती अधिक समवृध होते भावणांचा वीकास होतो आणी बुद्धीची’ उतकृंती होते कलेच्या उपभोगाणे आपन अधिक सुखि अधिक तृपत आणी अधिक उननत होतो म्हणून नीसर्गाच्या उतकृंती अपरीहार्य कार्य चालु ठेवने हेच कलावंताच्या आयूष्याचे धेयय आहे म्हणुनच समाजाच्या आनंदासाठी प्रगतिसाठि आणी उद्धारासाठी कलेचि आणी कलावंताची जरूरि आहे.”

P.T.O.

2. मुद्रितशोधनाची संकल्पना व स्वरूप सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

खालील उतारा आपल्या उत्तरपत्रिकेत जसाच्या तसा लिहून त्याचे खुणांच्या सहाय्याने मुद्रित-
शोधन करा :

मणाला चीतनाची सवयलावा आप त्यातील विश्वास
जागवा आणीमग आपणएकसमर्थ व्यक्ति आहोत असेतूमच्या
अनु भवासयेई ल आपल्या स्वतःलाच सकरात्मक प्रोत्साहक
सदेशद्या आपल्याध्येयपुर्तिला इतराच्या प्रतिसा दाचि भान्यतेचि
गरज भासते तेव्हाकाहीक्षण आपण असाहाय्य आणी सैरभैरबनतो
यासाठिच स्वतःविषयि चागलिभाव नाठेवुन कामकरा आणी
अधीक स्वावलबि व्हा अगदि नीकड असेल तर तेवढ्यापूरतिच मदद
घ्या सका रात्मकविचारात प्रचड शक्ति असते उत्साहि आशा
वादीवृत्तिचि मानसे अधीक काळजगतात तसेचचिंतातूर राहणा
न्यामाणसापेक्षा लवकर रोगमूकत होता त.”

3. नियतकालिकांचे स्वरूप सांगून दिवाळी अंकांचे संपादन कसे केले जाते ते थोडक्यात
लिहा.

किंवा

प्रकाशन व्यवसाय म्हणजे काय ? ते सांगून त्यातील अडचणी स्पष्ट करा.

4. 'माध्यम बदलले की मुलाखतीचे तंत्र बदलते.' या विधानाची साधक-बाधक चर्चा करा.

किंवा

पत्रलेखनाचे विविध प्रकार सांगून प्रशासनिक पत्रव्यवहाराचे स्वरूप थोडक्यात लिहा.

5. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :
- (1) लेखनातील विरामचिन्हांची आवश्यकता
 - (2) स्मरणिका संपादन
 - (3) मुलाखतीची प्रश्नसूची
 - (4) ग्रंथमांडणी

Seat No.	
-------------	--

[4302]-102

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2013

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्रमांक—2

अर्वाचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (1818 ते 1920)

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. 1818 ते 1874 या कालखंडातील मराठी वाङ्मयाचे स्वरूप विशद करा.

किंवा

1818 ते 1874 या कालखंडातील नियतकालिकांचे विशेष स्पष्ट करा.

2. महात्मा फुले यांच्या समग्र वाङ्मयाचा परामर्श घ्या.

किंवा

‘भाषांतरित वाङ्मय ही अव्वल इंग्रजीतील अपरिहार्य सांस्कृतिक घटना होती.’ हे विधान स्पष्ट करा.

3. 1875 ते 1920 या कालखंडातील आधुनिक मराठी कवितेचे स्वरूप विशद करा.

किंवा

1875 ते 1920 या कालखंडातील मराठी नाट्यवाङ्मयाची वैशिष्ट्ये लिहा.

4. 'दिवाकर कृष्ण आणि वि. सी. गुर्जर यांच्या कथा लेखनाने मराठी कथा समृद्ध झाली.' चर्चा करा.

किंवा

चरित्र आणि आत्मचरित्र लेखनाचा परामर्श घ्या.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

(i) विविधज्ञान विस्तार

(ii) बुकीश नाटके

(iii) हरिभाऊंच्या ऐतिहासिक कादंबऱ्या

(iv) गीतारहस्य.

Seat No.	
-------------	--

[4302]-103

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2013

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्रमांक 3

भाषाविज्ञान : वर्णनात्मक

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. भाषेचे स्वरूप आणि कार्य सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

भाषाविज्ञान आणि मानववंशशास्त्र या भाषाभ्यासाच्या कक्षेविषयी परिचय करून द्या.

2. खंडीत आणि खंडिताधिष्ठित स्वनिमांचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

रूपिका, रूपिम संकल्पना स्पष्ट करून रूपिमांचे प्रकार विशद करा.

3. वाक्यविश्लेषणाचे घटक सोदाहरण लिहा.

किंवा

प्रथमोपस्थित संघटक विश्लेषण पद्धतीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

4. पदांची घटना कशी सिद्ध होते, सोदाहरण विशद करा.

किंवा

अर्थक्षेत्र संकल्पना सांगून, अनेकार्थता आणि समानार्थता स्पष्ट करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

(i) व्यवच्छेदक विनियोग

(ii) सांकल्पनिक अर्थ

(iii) भाषा आणि भाषण

(iv) बोली भूगोल.

Total No. of Questions—5+5+5+5+5] [Total No. of Printed Pages—8+2

Seat No.	
-------------	--

[4302]-104

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2013

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्र. 4 (ऐच्छिक)

(2008 PATTERN)

खालील पाच अभ्यासपत्रिकांपैकी कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवावी :

(i) ग्रामीण साहित्य

किंवा

(ii) मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी (प्रारंभ ते 1818)

किंवा

(iii) तौलनिक साहित्याभ्यास

किंवा

(iv) वाङ्मयेतिहास लेखनविद्या

किंवा

(v) अलंकार व छंद

(i) ग्रामीण साहित्य

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समाना गुण आहेत.

1. स्वातंत्र्यप्राप्तीनंतरच्या मराठी वाङ्मयाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

ग्रामीण साहित्यनिर्मिती मागील सामाजिक व वाङ्मयीन प्रेरणांचा आढावा घ्या.

P.T.O.

2. ग्रामीण साहित्यातून बदलत्या समाजव्यवस्थेचे चित्रण कसे घडते ते सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

ग्रामीण साहित्यातून 'अस्सल देशीपण' चित्रित होते—कसे ते स्पष्ट करा.

3. ग्रामीण साहित्याने मराठी साहित्यास कोणकोणत्या अंगाने समृद्ध केले आहे, ते स्पष्ट करा.

किंवा

ग्रामीण साहित्याने मराठी वाङ्मयास कोणते योगदान दिले ते स्पष्ट करा.

4. ग्रामीण कथालेखनाची परंपरा स्पष्ट करा.

किंवा

ग्रामीण ललित गद्याचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये लिहा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (1) ग्रामीण साहित्य चळवळ
- (2) ग्रामीण साहित्याची भाषा
- (3) ग्रामीण रंगभूमी
- (4) 'नटरंग'—ग्रामीण कादंबरी.

(ii) मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी (प्रारंभ ते 1818)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. 'साहित्य आणि संस्कृती परस्परपूरक असतात.' या विधानाचा परामर्श घ्या.

किंवा

'महाराष्ट्र धर्म' ही संकल्पना मराठी संस्कृतीसंदर्भात स्पष्ट करा.

2. 'लोकप्रबोधन हे मध्ययुगीन प्रसारमाध्यमांचे उद्दिष्ट होते.' सोदाहरण सांगा.

किंवा

'यादवकाल म्हणजे मराठी वाङ्मयाचा सुवर्णकाळ'—हे विधान साधार स्पष्ट करा.

3. 'सामाजिक विषमतेवर प्रहार करण्याचे कार्य संतसाहित्याने केले.' विधानाची साधक-बाधक चर्चा करा.

किंवा

'महाराष्ट्र' या देशनामाच्या विविध उपपत्तींचा परामर्श घेऊन, त्यातून जाणवणारे मराठी संस्कृतीचे वेगळेपण सांगा.

4. शाहिरी वाङ्मयाची ठळक वैशिष्ट्ये सांगून, त्या परंपरेतील साहित्याचा थोडक्यात परिचय द्या.

किंवा

'पंडिती वाङ्मयाने मराठीला अभिजात भाषेचा दर्जा प्राप्त करून दिला' या विधानाचा साधार परामर्श घ्या.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (1) महाराष्ट्राची उपास्यदैवते आणि मध्ययुगीन मराठी वाङ्मय
- (2) लीळाचरित्र : मध्ययुगीन महाराष्ट्राचा सांस्कृतिक दस्तऐवज
- (3) बखर वाङ्मय : प्रेरणा व स्वरूप
- (4) लोकशिक्षक एकनाथ.

(iii) तौलनिक साहित्याभ्यास

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. साहित्याभ्यासाची एक नविन ज्ञानशाखा म्हणून तौलनिक साहित्याभ्यासाचे वेगळेपण स्पष्ट करा.

किंवा

तौलनिक साहित्याभ्यासाचे स्वरूप विशद करून त्याची आवश्यकता स्पष्ट करा.

2. “एकापेक्षा अधिक भाषांमधील साहित्यकृतींची साधर्म्य-वैधर्म्य, प्रभव किंवा प्रभाव यांचा शोध घेत केलेली समीक्षा म्हणजे तौलनिक साहित्याभ्यास होय.” चर्चा करा.

किंवा

राष्ट्रीय साहित्याची संकल्पना स्पष्ट करा.

3. गटे आणि रविंद्रनाथ टागोर यांच्या ‘विश्वसाहित्य’ या संकल्पनेतील आशय विशद करा.

किंवा

साहित्याचा एकभाषिक अभ्यास कालबाह्य होण्याची वेळ आलेली आहे, या मताची साधक-बाधक चर्चा करा.

4. अनुभव व प्रतिमांचे नाविन्य हा मर्ढेकर व काझी सलीम यांच्या काव्यातील समान दुवा आहे.” चर्चा करा.

किंवा

मर्ढेकर व सलीम काझी यांच्या काव्यात सांस्कृतिक जीवनाचे प्रतिबिंब कसे उमटले आहे ते स्पष्ट करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :

- (1) सहजसाधर्म्य (Analogy)
- (2) तुलनाकाराने पाळावयाची पथ्ये
- (3) मर्ढेकरांच्या कवितेतील महानगरीय संवेदन
- (4) सलीम काझी यांच्या कवितेतील प्रतिमाविश्व.

(iv) वाङ्मयेतिहास लेखनविद्या

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. इतिहासाची संकल्पना स्पष्ट करून इतिहासलेखन संबंधीच्या विविध उत्पत्ती सांगा.

किंवा

इतिहास आणि वाङ्मयेतिहास यांच्यातील अनुबंध स्पष्ट करा.

2. वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना स्पष्ट करून वाङ्मयेतिहास व संशोधन यांचा परस्परसंबंध सांगा.

किंवा

‘वाङ्मयेतिहास हे वाङ्मयाच्या अभ्यासाचे एक स्वतंत्र अभ्यासक्षेत्र आहे.’ या विधानाचा परामर्श घ्या.

3. वाङ्मयेतिहास आणि अन्य प्रकारचे इतिहास यातील भेद स्पष्ट करा.

किंवा

वाङ्मयेतिहासातील पाश्चात्य संकल्पना स्पष्ट करा.

4. वाङ्मयेतिहास लेखनाचे विविध प्रकार सांगा.

किंवा

वाङ्मयेतिहासातील नवसंकल्पनांचा थोडक्यात मागोवा घ्या.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (क) वाङ्मयेतिहास आणि टीकाशास्त्र
- (ख) वि.का. राजवाडे यांची वाङ्मयेतिहासविषयक संकल्पना
- (ग) समग्रलक्ष्यी वाङ्मयेतिहास
- (घ) वाङ्मयेतिहासाचे पुनर्लेखन.

(v) अलंकार व छंद

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. 'अलंकार' ही संज्ञा स्पष्ट करून तिचे काव्यातील स्थान सिद्ध करा.

किंवा

'अलंकार' या संज्ञेचे अलंकारकत्व कोणकोणत्या तत्त्वांनी स्पष्ट करता येईल ते लिहा.

2. 'छंद' या संकल्पनेचे काव्यातील स्थान सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

'अभंग' आणि 'ओवी' या छंदांचे प्राचीन मराठी काव्यातील महत्व सांगा.

3. काव्यगुण ही संकल्पना सांगून कवितेतील तिचे अनन्यसाधारणत्व लिहा.

किंवा

कुंतक आणि वामन यांनी सांगितलेल्या काव्यगुणांचा सोदाहरण परिचय करून द्या.

4. अलंकार आणि छंदाविषयी मांडलेल्या विविध मतांचा परामर्श घ्या.

किंवा

छंद आणि वृत्त या संज्ञांचे स्पष्टीकरण द्या.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (अ) अभंग आणि ओवी
- (ब) वामनाचा रीतिविचार
- (क) मुक्तछंदाचे काव्यातील स्थान
- (ड) काव्याचे आनंदतत्त्व.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—2

Seat No.	
-------------	--

[4302]-201

M. A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2013

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्रमांक 9

(व्यावहारिक व उपयोजित मराठी-भाग 2)

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. आधुनिक काळात भाषांतराला महत्त्व प्राप्त झाले आहे, असे आपणांस वाटते काय ? सविस्तर चर्चा करा.

किंवा

खालील इंग्रजी उताऱ्याचे मराठीत भाषांतर करा :

Successful people are not looking for miracles or easy tasks. They seek courage and strength to overcome obstacles. They look at what is left rather than what is lost. Wishes don't come true; beliefs and expectations supported by conviction do. Prayers are only answered when they are supported with courageous action. It is courage and character that is the deadly combination for success. This is the difference between the ordinary and the extraordinary, when our minds are filled with courage we forget our fears and overcome obstacles.

P.T.O.

2. भाषांतराचे विविध प्रकार सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

जनसंपर्क कौशल्याची भाषा व तंत्रे सविस्तर लिहा.

3. निवेदनाचे स्वरूप स्पष्ट करून, प्रभावी निवेदनासाठी कोणते घटक आवश्यक आहेत ते लिहा.

किंवा

आकाशवाणी वरून 'पाणी अडवा, पाणी जिरवा' या कार्यक्रमाचे निवेदन कसे सादर कराल, ते सविस्तर लिहा.

4. उत्कृष्ट निवेदकाच्या अंगी कोणती गुणवैशिष्ट्ये असावीत ते सविस्तर लिहा.

किंवा

'सूत्रसंचलनामध्ये' भाषाशैली' हा महत्त्वाचा घटक असतो' – या विधानाची साधक-बाधक चर्चा करा.

5. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (1) भाषांतर आणि रूपांतर
- (2) बँकेतील माहिती व जनसंपर्क अधिकारी
- (3) रेडियो मिरची वरील युवकांच्या कार्यक्रमाचे निवेदन
- (4) काव्य संमेलनाचे सूत्रसंचालन.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—2

Seat No.	
-------------	--

[4302]-202

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2013

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्र. 2

अर्वाचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ.स. 1920 ते 1960)

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. 'विष्णुशास्त्री चिपळूणकरांच्या निबंधमालेने या कालखंडाचे वैचारिक पोषण केले.' या विधानाचा परामर्श घ्या.

किंवा

1920 नंतरच्या कवितेचे वेगळेपण सोदाहरण लिहा.

2. 1920 नंतर मराठी रंगभूमीला सावरण्याचे काम कोणत्या प्रमुख नाटककारांनी केले, आढावा घ्या.

किंवा

या कालखंडातील लोकप्रिय कादंबरीकार वि.स. खांडेकर आणि ना.सी. फडके यांच्या कादंबरी लेखनाची वैशिष्ट्ये लिहा.

P.T.O.

3. 'नवकथा आणि नवकविता यांच्या निर्मितीची कारण-परंपरा तत्कालीन सामाजिक व राजकीय वातावरणात होती.' चर्चा करा.

किंवा

1920 ते 1960 या काळखंडातील आत्मचरित्र लेखनाचे स्वरूप सोदाहरण स्पष्ट करा.

4. 1920 नंतरच्या लघुनिबंधाचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये लिहा.

किंवा

1920 ते 1960 या काळखंडातील समीक्षा व्यवहारातील कलावाद व जीवनवादाचे स्वरूप विशद करा.

5. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

- (1) भा.रा. तांबे यांची कविता
- (2) 'कुलवधू' नाटक
- (3) 'धुक्यातून लाल ताऱ्याकडे' (प्रवासवर्णन)
- (4) स्त्री कथाकार.

Seat No.	
-------------	--

[4302]-203

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2013

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्र. 3

भाषाविज्ञान : सामाजिक

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. सामाजिक भाषाविज्ञानाची व्याप्ती साधार लिहा.

किंवा

‘आर्थिक वर्गव्यवस्थेनुसार भाषा बदलते.’ या विधानाचा परामर्श घ्या.

2. भाषेचा विविध क्षेत्रीय वापर (व्यवसायानुसार) स्पष्ट करा.

किंवा

पिजीन आणि क्रिऑल भाषांच्या निर्मितीचे स्वरूप साधार लिहा.

3. ‘लिंगभेदानुसार भाषेचा वापर बदलतो.’ या विधानाची चर्चा करा.

किंवा

बालभाषेचे स्वरूप स्पष्ट करा.

4. प्रमाणभाषा आणि बोलीभाषा यांचे परस्परसंबंध सोदाहरण लिहा.

किंवा

समाजांतर्गत नवव्यवस्थांचा भाषांवरील प्रभाव स्पष्ट करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (1) भाषा आणि सामाजिक परंपरा
- (2) सांस्कृतिक लघुक्षेत्रे
- (3) बहुभाषिकता
- (4) परभाषा.

Total No. of Questions—5+5+5+5+5] [Total No. of Printed Pages—8+2

Seat No.	
-------------	--

[4302]-204

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2013

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्रमांक-4

(ऐच्छिक)

(2008 PATTERN)

विशेष सूचना :- खालील पाच अभ्यासपत्रिकांपैकी कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवावी.

(1) दलित साहित्य

किंवा

(2) मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी (1818 ते 1960)

किंवा

(3) तौलनिक साहित्याभ्यास व भाषांतर मीमांसा

किंवा

(4) वाङ्मयेतिहास लेखनविधा (भाग-2)

किंवा

(5) व्याकरण

(1) दलित साहित्य

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :- (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. दलित साहित्याच्या प्रेरणा स्पष्ट करा.

किंवा

‘दलित चळवळ दलित साहित्य निर्मितीसाठी पोषक ठरतात’ या विधानाचा परामर्श घ्या.

P.T.O.

2. साठोत्तरी दलित कथा-वाङ्मयाचे वैशिष्ट्ये सांगा.

किंवा

दलित साहित्यासाठी वेगळ्या सौंदर्यशास्त्राची गरज आहे काय ? चर्चा करा.

3. 'दलित कवितेतून दलित जीवन समर्थपणे चित्रित झालेले आहे.' सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

आत्मकथन व आत्मचरित्र यातील फरक स्पष्ट करून, दोन दलित आत्मचरित्रांचा परिचय करून द्या.

4. 'दलित साहित्यातून सामाजिक बांधिलकी व विज्ञाननिष्ठा व मानवी मूल्ये यांचे दर्शन घडते.' स्पष्ट करा.

किंवा

दलित साहित्यावर घेतल्या जाणाऱ्या आक्षेपांची चर्चा करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (1) दलित साहित्याची भाषा
- (2) दत्ता भगत यांची नाटके
- (3) अंबेडकरी शाहिरी वाङ्मय
- (4) अण्णाभाऊ साठे यांची 'फकिरा' - कादंबरी.

(2) मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी (1818 ते 1960)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. 'अव्वल इंग्रजी कालखंडाला आधुनिक मराठी गद्याच्या पायाभरणीचा कालखंड म्हणतात.' सविस्तर लिहा.

किंवा

'मराठी निबंध परंपरेने महाराष्ट्राला वैचारिक अधिष्ठान दिले.' चर्चा करा.

2. केशवसुतांच्या कवितेतील सामाजिक आशय साधार स्पष्ट करा.

किंवा

'श्रीधर व्यंकटेश केतकर यांच्या साहित्यातून तत्कालीन सामाजिक समस्यांचे चित्रण येते.' या विधानाचा परामर्श घ्या.

3. 'कृ.प्र. खाडीलकरांची नाटके महाराष्ट्रातील राजकीय परिस्थितीचे दर्शन घडवितात.' साधार लिहा.

किंवा

'एकोणिसाव्या शतकातील सामाजिक चळवळींचे प्रतिबिंब मराठी साहित्यात पडलेले दिसते.' या विधानाची साधकबाधक चर्चा करा.

4. स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील ग्रामीण व दलित साहित्याची पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.

किंवा

ना. सी. फडके व वि. स. खांडेकर यांच्या जीवनवादी व कलावादी साहित्यविषयक भूमिकांचा आढावा घ्या.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (1) कुसुमाग्रजांचा 'विशाखा' काव्यसंग्रह
- (2) विभावरी शिरूरकरांची 'बळी' कादंबरी
- (3) भा. वि. वरेरकरांची नाटके
- (4) वा. म. जोशींचा समीक्षाविचार.

(3) तौलनिक साहित्याभ्यास व भाषांतर मीमांसा

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. भाषांतर म्हणजे काय ते सांगून भाषांतराचे प्रकार व कार्य स्पष्ट करा.

किंवा

भाषांतर, अनुवाद आणि रूपांतर या संकल्पना स्पष्ट करून त्यातील भेदांची चर्चा करा.

2. ललित वाङ्मयाच्या भाषांतराचे स्वरूप सांगून त्याची आवश्यकता स्पष्ट करा.

किंवा

अभिजात साहित्याच्या भाषांतराच्या संदर्भात निर्माण होणाऱ्या समस्यांची चर्चा करा.

3. 'हवेली वेव्हरलेची' व 'तुंबाडचे खोत' या कादंबऱ्यातील स्वभावदर्शनाचे विशेष स्पष्ट करा.

किंवा

'हवेली वेव्हरलेची' व 'तुंबाडचे खोत' या दोन्ही कादंबऱ्यात वास्तू केंद्रस्थानी आहे, चर्चा करा.

4. 'हवेली वेव्हरलेची' व 'तुंबाडचे खोत' या कादंबऱ्यात अद्भूतरम्य वातावरणाचे दर्शन कसे घडते याची चर्चा करा.

किंवा

'हवेली वेव्हरलेची' व 'तुंबाडचे खोत' या कादंबऱ्यातील आशयविश्व स्पष्ट करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (1) लक्ष्यनिष्ठ भाषांतर
- (2) भाषांतरकाराची संस्कृतीविशिष्ट भूमिका
- (3) हवेलीतील वेव्हरलेची व 'तुंबाडचे खोत' मधील स्त्रीचित्रण
- (4) हवेलीतील वेव्हरलेची व 'तुंबाडचे खोत' ची निवेदन शैली.

(4) वाङ्मयेतिहास लेखनविधा (भाग-2)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. भारतीय वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना सविस्तर लिहा.

किंवा

मराठी वाङ्मयाच्या भारतक्षेत्रीय अभ्यासाची ओळख करून द्या.

2. वाङ्मयेतिहास लेखनातील तात्त्विक व तांत्रिक अडचणींचा उदाहरणांसह मागोवा घ्या.

किंवा

महाराष्ट्राबाहेरील मध्ययुगीन मराठी वाङ्मय आणि मराठी वाङ्मयेतिहासाची मीमांसा करा.

3. वि. ल. भावे यांच्या 'महाराष्ट्र सारस्वत' या वाङ्मयेतिहास विषयक ग्रंथाचा परिचय करून द्या.

किंवा

ह. श्री. शेंगोलीकर, अ. ना. देशपांडे, वि. पां. दांडेकर यांच्या वाङ्मयेतिहास लेखनाचा आढावा घ्या.

4. 1947 पर्यंतच्या मराठी वाङ्मयेतिहास विषयक विचारांची वाटचाल कशी झाली ते सांगा.

किंवा

श्री. म. माटे आणि दि. के. बेडेकर यांचा मराठी वाङ्मयेतिहास विषयक विचार स्पष्ट करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (1) हिंदी भाषेमधील मराठीचे वाङ्मयविषयक लेखन
- (2) कुसुमावती देशपांडे यांचे वाङ्मयेतिहास लेखन कार्य
- (3) ना. वा. गोडबोले यांचे वाङ्मयेतिहास लेखन
- (4) माटे-बेडेकर वाद.

(5) व्याकरण

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. व्याकरणाच्या विविध व्याख्या देऊन व्याकरणाची व्याप्ती सिद्ध करा.

किंवा

मराठीतील व्याकरण विचारांच्या मर्यादा स्पष्ट करा.

2. व्याकरण आणि भाषा यांचा परस्परानुबंध स्पष्ट करा.

किंवा

“भाषेचे अंतःसूत्र व्याकरणाने नियमित केलेले असतात.” चर्चा करा.

3. व्याकरणाचे विविध प्रकार सांगून त्यांचा परस्परांशी कसा संबंध असतो ते लिहा.

किंवा

वर्णनात्मक व्याकरण आणि तुलनात्मक व्याकरण यांचा परिचय करून द्या.

4. मराठीतील वर्णविचार स्पष्ट करून वर्ण आणि शब्द या संकल्पनातील साम्यभेद लिहा.

किंवा

मराठी व्याकरणकारांच्या व्याकरणविषयक विचारांची चर्चा करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (1) वाक्यविचार
- (2) ऐतिहासिक व्याकरण
- (3) दादोबा तर्खडकरांचे व्याकरण विश्लेषण
- (4) अशोक केळकर यांचा व्याकरणविचार.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—2

Seat No.	
-------------	--

[4302]-301

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2013

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्र. 5

(प्रसारमाध्यमे आणि साहित्यव्यवहार)

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. मुद्रित माध्यमांच्या भाषिक वैशिष्ट्यांची साधार चर्चा करा.

किंवा

विकास पत्रकारिता म्हणजे काय ते सांगून त्याच्या प्रयोजनाची साधक-बाधक चर्चा करा.

2. 'आस्वादलेखन ही एक कलाच होय.' साधार स्पष्ट करा.

किंवा

तुम्हास आवडलेल्या नाट्यप्रयोगाचे वृत्तपत्रासाठी आस्वादात्मक लेखन करा.

3. पुस्तकपरीक्षणासाठी कोणकोणत्या घटकांची आवश्यकता असते, ते सोदाहरण लिहा.

किंवा

'पांगिरा', 'देऊळ' यापैकी एका चित्रपटातून जाणिव-जागृती कशी होते, ते लिहा.

P.T.O.

4. दृक्श्राव्य माध्यमासाठी आवश्यक असणाऱ्या संहितालेखन कौशल्याची चर्चा करा.

किंवा

साहित्यसंमेलनातील ग्रंथप्रदर्शनाचे वृत्त दूरदर्शनसाठी लिहा.

5. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :

- (1) वृत्तपत्रसंपादनाचे कौशल्य
- (2) प्रवासवर्णन लेखनाचे घटक
- (3) कृषी प्रदर्शन
- (4) लोकसंगीत समीक्षा.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—2

Seat No.	
-------------	--

[4302]-302

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2013

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्र. 6

(साहित्य समीक्षा आणि संशोधन)

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. साहित्याचे मूल्यमापन करण्यासाठी आकलन व आस्वाद कसे उपकारक ठरतात ते लिहा.

किंवा

समीक्षेची 5 उद्दीष्टे सोदाहरण विशद करा.

2. आदर्श समीक्षक कोणाला म्हणायचे ते सांगून विश्लेषकता व्युत्पन्नता आणि भाषिक तयारी या गुणांची तयारी करा.

किंवा

निकषाचे तारतम्य म्हणजे काय ? ते सोदाहरण स्पष्ट करा.

3. समाजशास्त्रीय समीक्षा पद्धतीचे सामर्थ्य व मर्यादा स्पष्ट करा.

किंवा

आदिबंधात्मक समीक्षा पद्धतीचे सामर्थ्य व मर्यादा स्पष्ट करा.

P.T.O.

4. 1874 ते 1920 या कालखंडातील मराठी समीक्षा पौर्वात्य निकषांभोवती कशी किरते, ते लिहा.

किंवा

1945 ते 1960 या कालखंडातील मराठी समीक्षकांचे कार्य विशद करा.

5. टिपा लिहा (फक्त दोन) :

- (1) समीक्षेतील वाचकाचे स्थान
- (2) समीक्षकाचा गुण : रसिकता
- (3) आस्वादक समीक्षा : एक पोतडी
- (4) ना.सी. फडके यांचा पुनः प्रत्ययाचा सिद्धांत.

Total No. of Questions—5+5]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
-------------	--

[4302]-303

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2013

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्र. 07

(विशेष लेखकाचा अभ्यास) (प्राचीन/अर्वाचीन)

(प्राचीन—संत तुकाराम)

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. “दुष्काळे आटले द्रव्ये नेला मान । स्त्री एकी अन्न अन्न करिता मेली ॥” अशा अभंगाच्या आधारे संत तुकारामांच्या चरित्राचा परिचय करून द्या.

किंवा

एक संत म्हणून तुकारामांचा परिचय करून द्या.

2. ‘संत तुकारामांची साधकावस्था म्हणजे त्यांच्या उत्कट भक्तीचा कालखंड होय.’ साधार चर्चा करा.

किंवा

संत तुकाराम एक साधक म्हणून त्यांच्या व्यक्तिमत्त्वाची वैशिष्ट्ये सांगा.

3. संत तुकारामांच्या उपदेशपर अभंगातून त्यांचे तत्त्वज्ञान कसे व्यक्त होते ? याविषयी विवेचन करा.

किंवा

‘सुख पाहता जवापाडे । दुःख पर्वताएवढे ॥’ या अभंगातील जीवनविषयक तत्त्वचिंतन स्पष्ट करा.

4. संत तुकारामांच्या समाजसुधारणाविषयक अभंगांचा वेगळेपणा सांगा.

किंवा

संत तुकारामांनी आपल्या अभंगातून लोकधर्म व लोकरीतीचा परिचय कसा करून दिला आहे ? साधार लिहा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (अ) संत तुकारामांची सिद्ध अवस्था
(ब) संत तुकारामांची अद्वैत भक्ती
(क) संत तुकारामांचा प्रापंचिकास उपदेश
(ड) ‘तुका झालासे कळस’ चे जीवनसूत्र.

[4302]-303

(विशेष लेखकाचा अभ्यास) (प्राचीन/अर्वाचीन)

(अर्वाचीन — प्रा. द. ता. भोसले)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. 'ग्रामीण साहित्याचे अग्रणी लेखन म्हणून प्रा. द. ता. भोसले यांनी ओळखले जाते.' साधार लिहा.

किंवा

एक समर्थ ग्रामीण लेखक म्हणून प्रा. द. ता. भोसले यांचा वाङ्मयीन परिचय करून द्या.

2. प्रा. द. ता. भोसले यांच्या 'जन्म' व 'पाऊस' या कथासंग्रहातून व्यक्त होणाऱ्या ग्रामीण वास्तवाचे स्वरूप विशद करा.

किंवा

विनोदी कथा लेखनाचे कोणकोणते गुणविशेष प्रा. द. ता. भोसले यांच्या लेखनात आढळतात ? ते लिहा.

3. प्रा. द. ता. भोसले यांच्या कादंबरी लेखनाची वाङ्मयीन गुणवत्ता सोदाहरण विशद करा.

किंवा

'मी आणि माझ्या बाप' या कादंबरीतील मुख्य व्यक्तिचित्रांचा परामर्श घ्या.

4. 'पार आणि शिवार' या ललित गद्य लेखनाचे स्वरूप विशेष स्पष्ट करा

किंवा

'परिघावरची माणसं' या ललित गद्य लेखनाचे अंतरंग उलगडून दाखवा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

(अ) 'मनस्विनी' कथा संग्रहातील विविधता

(ब) 'इथे फुलांना मरण जन्मता' कादंबरीची सामर्थ्य स्थळे

(क) 'बाळमुढीतील दिवस'—ललित गद्यातील ग्रामीण जीवन

(ड) 'आठवणीतील दिवस'—ललित गद्याचे वाङ्मयीन विशेष.

Total No. of Questions—5+5+5+5+5] [Total No. of Printed Pages—8+2

Seat No.	
-------------	--

[4302]-304

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2013

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्र. 8 (ऐच्छिक)

(2008 PATTERN)

खालील पाच अभ्यासपत्रिकांपैकी कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवावी :

(i) लोकसाहित्याची मूलतत्वे आणि मराठी लोकसाहित्य

किंवा

(ii) सौंदर्यशास्त्र

किंवा

(iii) लेखनविद्या व निबंधलेखन

किंवा

(iv) मराठीतील वैचारिक साहित्य आणि साहित्याचा सामाजिक दृष्टीने अभ्यास

किंवा

(v) साहित्य : सर्जन व उपयोजन

(i) लोकसाहित्याची मूलतत्वे आणि मराठी लोकसाहित्य

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. लोकसाहित्याच्या विविध व्याख्या सांगून 'लोक' आणि 'साहित्य' या संकल्पनांचा परामर्श घ्या.

किंवा

लोकसाहित्याचे राष्ट्रीय व सामाजिक अनुबंध उलगडून दाखवा.

P.T.O.

2. लोकसाहित्याचे मानसशास्त्र व भाषाशास्त्र यांच्याशी असलेले परस्परसंबंध सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

‘लोकसाहित्य ही पिढ्यानपिढ्या चालत आलेली कला आहे.’ या विधानाची सोदाहरण चर्चा करा.

3. लोकसाहित्याच्या शास्त्रशुद्ध अभ्यासासाठी कोणती काळजी घ्यावी लागते ते लिहा.

किंवा

महाकाव्यातून लोकसाहित्याचे दर्शन कसे घडते ते साधार लिहा.

4. लोकसाहित्याच्या सादरीकरणातून व्यक्त होणारे प्रादेशिक, सामाजिक व सांस्कृतिक विशेष सविस्तर लिहा.

किंवा

लोकसाहित्याच्या अभ्यासाच्या मानसशास्त्रीय व समाजशास्त्रीय पद्धतींचा आढावा घ्या.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (अ) लोकसाहित्य व भाषिक संकेत
(आ) लोकसाहित्यातील विविध संप्रदाय
(इ) दैवतकथा
(ई) लोकसाहित्याच्या संकलनातील अडचणी.

(ii) सौंदर्यशास्त्र

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. सौंदर्यशास्त्राचे मूळ तत्त्वज्ञानात आहे, कसे ते लिहा.

किंवा

निसर्गातील सौंदर्य आणि मानवनिर्मित सौंदर्य यातील साम्यभेद स्पष्ट करा.

2. सौंदर्य विधान हे मूल्यविधान असते काय ? चर्चा करा.

किंवा

सौंदर्य विधानाचे अनन्यसाधारणत्व स्पष्ट करा.

3. क्रोचेच्या आविष्कारवादी सिद्धान्ताचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

भावनानिष्ठ समतानतेची मर्ढेकरांची संकल्पना विशद करा.

4. सौंदर्यानुभवात तटस्थता राहू शकते काय ? कशी, ते स्पष्ट करा.

किंवा

सौंदर्यानुभवाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (अ) सौंदर्यशास्त्र आणि मनोविज्ञान : सहसंबंध
- (ब) सौंदर्यशास्त्रातील लौकिकता
- (क) हर्बर्ट स्पेन्सरचा सिद्धान्त
- (ड) सौंदर्यानुभवातील ज्ञानशक्ती.

(iii) लेखनविद्या व निबंधलेखन

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. 'जीवनात व्यक्तिगत स्तरावर आणि सामाजिक स्तरावर सतत संवादाची गरज असते', या विधानाची चर्चा करा.

किंवा

सामाजिक व्यवहारातल्या संवादाचे कार्य उदाहरणे देऊन स्पष्ट करा.

2. संवाद प्रक्रियेचे घटक सांगून संवाद प्रक्रियेतील अडथळे स्पष्ट करा.

किंवा

संवाद प्रक्रिया कशी चालते ते सोदाहरण स्पष्ट करा.

3. अर्थ म्हणजे काय ? अर्थाचे प्रकार लिहा.

किंवा

अर्थाचे संवाद प्रक्रियेतील महत्त्व स्पष्ट करा.

4. संवादासाठी कोणकोणती कौशल्य आत्मसात करावी लागतात ? ते स्पष्ट करा.

किंवा

संवाद प्रक्रियेतील भाषेचे महत्त्व विशद करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (1) मराठीची संवाद क्षमता
- (2) संवादविषयक एका सिद्धांताचा परिचय
- (3) आर्थिक क्षेत्रातील मराठी भाषेचे स्वरूप
- (4) नाटकातील संवादाचे स्वरूप.

(iv) मराठीतील वैचारिक साहित्य आणि साहित्याचा सामाजिक दृष्टीने अभ्यास

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. ललित साहित्यापेक्षा वैचारिक साहित्याचे स्वरूप वेगळे असते का ? साधक-बाधक चर्चा करा.

किंवा

मराठी भाषा व साहित्याला समृद्ध करण्यात वैचारिक निबंधाने दिलेले योगदान स्पष्ट करा.

2. एक समाजप्रबोधनकार म्हणून महात्मा फुले यांची ओळख करून द्या.

किंवा

एकोणिसाव्या शतकातील निबंध वाङ्मयातील वैचारिक मूल्ये विशद करा.

3. मराठी निबंध वाङ्मयातील गांधीवादी प्रभावांची चर्चा करा.

किंवा

वि.का. राजवाडे यांच्या वाङ्मय व इतिहासविषयक विचारांचा परामर्श घ्या.

4. गो.ग. आगरकर, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर आणि दि.के. बेडेकर यांचे धर्मसुधारणाविषयक विचार स्पष्ट करा.

किंवा

विठ्ठल रामजी शिंदे व डॉ. गं.बा. सरदार यांच्या विचारशैलीची तुलना करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (अ) निबंधमाला
- (ब) शि.म. परांजपे यांचे वक्रोक्तीपूर्ण लेखन
- (क) गीतारहस्य
- (ड) स्वा. सावरकरांचे वैचारिक ग्रंथलेखन.

(v) साहित्य : सर्जन व उपयोजन

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. साहित्याच्या निर्मितीप्रक्रियेसंबंधी भारतीय मीमांसकांची मते विशद करा.

किंवा

साहित्य निर्मिती प्रक्रियेतील कल्पनाशक्ती आणि चमत्कृती यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

2. कथा ते कादंबरी या प्रवासातील सर्जनशीलतेचे महत्त्व विशद करा.

किंवा

नाट्यनिर्मितीस दिग्दर्शकाची सर्जनशीलता कशी सहाय्यभूत होते, ते साधार स्पष्ट करा.

3. साहित्यनिर्मिती प्रक्रिया आणि भरताचा रससिद्धान्त यातील संबंध स्पष्ट करा.

किंवा

‘आत्मचरित्रात’ सर्जनशीलतेला कितपत वाव असतो याचे सोदाहरण विवेचन करा.

4. साहित्यनिर्मितीमध्ये पूर्वपरंपरेचे ज्ञान कसे सहाय्यभूत होते ते सोदाहरण लिहा.

किंवा

साहित्यनिर्मिती प्रक्रियेत लेखकाचे इतर वाचन कसे उपकारक ठरते ते सोदाहरण लिहा.

5. कोणत्याही दोनवर टीपा लिहा :

- (1) रसविघ्ने
- (2) अँरिस्टॉटलप्रणित काव्यप्रकार
- (3) रूपकाचे निर्मितीप्रक्रियेतील महत्त्व
- (4) व्हॅलेसचा सिद्धांत.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—2

Seat No.	
-------------	--

[4302]-401

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2013

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्र. 5

(प्रसारमाध्यमे आणि साहित्यव्यवहार)

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. वृत्तसंकलनाची संकल्पना आणि स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

पर्यावरणविषयक कार्यक्रमाचे वृत्तसंकलन करताना कोणत्या घटकांचा विचार करावा लागतो ?

2. माध्यमनिहाय जाहिरातीचे लेखन कसे बदलते ते सोदाहरण लिहा.

किंवा

श्राव्य माध्यमासाठी जाहिरात तयार करण्याची वैशिष्ट्ये सांगून 'मुलगी वाचवा' आंदोलनाची जाहिरात तयार करा.

3. पटकथालेखन म्हणजे काय ते सांगून पटकथालेखनाचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

'दृक्श्राव्य माध्यमासाठी पटकथा वेगळ्या प्रकारे लिहिली जाते.' या विधानाचा परामर्श घ्या.

P.T.O.

4. कादंबरीतून पटकथेत रूपांतर करत असताना कोणती काळजी घ्यावी लागते ?

किंवा

कथा आणि पटकथा या साहित्यप्रकारातील साम्यभेद सोदाहरण सांगा.

5. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :

- (1) दूरदर्शन मालिकेचे वृत्तसंकलन
- (2) दृक्श्राव्य माध्यमासाठी जाहिरातलेखनाची वैशिष्ट्ये
- (3) चित्रपट आणि पटकथालेखन
- (4) नाटक आणि पटकथा साम्यभेद.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—2

Seat No.	
-------------	--

[4302]-402

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2013

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्र. 6

(साहित्य : समीक्षा व संशोधन)

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. संशोधनाच्या विविध प्रेरणा आणि प्रयोजनांचा आढावा घ्या.

किंवा

संशोधकाच्या अंगी कोणते गुणविशेष असावेत ? साधार सांगा.

2. वाङ्मयीन संशोधनाची व्याप्ती विशद करा.

किंवा

‘लेखकनिष्ठ अभ्यासाचे’ स्वरूप स्पष्ट करा.

3. संशोधनात ‘साहित्य व समाजशास्त्र’ या अभ्यासशाखेचे विशेष महत्त्व आहे. चर्चा करा.

किंवा

संशोधनाचा संस्कृती व इतिहास या ज्ञानशाखांशी असणारा अनुबंध उलगडून दाखवा.

P.T.O.

4. मराठीतील मध्ययुगीन संत साहित्य संशोधनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

मराठीतील भाषाविषयक तीन संशोधकांच्या कार्याचा परिचय करून द्या.

5. कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :

- (1) संशोधनाची उद्दिष्ट्ये
- (2) संशोधनाची साधने
- (3) साहित्य आणि तत्त्वज्ञान
- (4) मराठीचे पाश्चात्य संशोधक.

Total No. of Questions—5+5]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
-------------	--

[4302]-403

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2013

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्र. 07

(विशेष लेखकाचा अभ्यास — प्राचीन/अर्वाचीन)

(प्राचीन — संत तुकाराम)

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. संत तुकारामांच्या अभंगांच्या रचनेची वैशिष्ट्ये सांगा.

किंवा

“तुकारामांचे अभंग हे खऱ्या अर्थाने ‘अ-भंग’ आहेत.” रचनावैचित्र्याच्या दृष्टीने ह्या विधानाचा परामर्श घ्या.

2. संत तुकारामांच्या भाषाशैलीचे विशेष त्यांच्या अभंगांच्या आधारे स्पष्ट करा.

किंवा

‘संत तुकारामांच्या कवितेचे मुख्य लक्षण म्हणजे ते प्रासादिक आहेत.’ साधार लिहा.

3. एक विद्रोही कवी म्हणून तुकारामांच्या कवितेची वैशिष्ट्ये सांगा.

किंवा

‘संत तुकारामांची पुरोगामी दृष्टी त्यांच्या अभंगांतून प्रतीत होते.’ चर्चा करा.

P.T.O.

4. 'समकालीन संतांपेक्षा संत तुकारामांच्या अभंगांचे वेगळेपण जाणवते.' कसे ते लिहा.

किंवा

'सत्य असत्याशी मन केले ग्वाही । मानियेले नाही बहुमता ॥' या अभंगाच्या आधारे तुकारामांची बंडखोरी विशद करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

(अ) संत तुकारामांच्या अभंगाची भाषाशैली

(ब) संत तुकारामांचे काव्य

(क) संत तुकारामांच्या अभंगातील व्यक्तिचित्रे

(ड) 'मोक्ष नको, वैकुंठ नको ।' यातील कीर्तन माहात्म्य.

(विशेष लेखकाचा अभ्यास — प्राचीन/अर्वाचीन)

(अर्वाचीन — डॉ. द. ता. भोसळे)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. डॉ. द. ता. भोसळे यांच्या ग्रामीण बोर्लीचा शब्द कोशाच्या आधारे परिचय करून द्या.

किंवा

डॉ. द. ता. भोसळे यांच्या साहित्यातील ग्रामीण बोर्लीचे स्थान व महत्व स्पष्ट करा.

2. “डॉ. द. ता. भोसळे यांनी लिहिलेल्या ‘लोकोत्तर संत गाडगेबाबा : जीवन व कार्य’ हा ग्रंथ चरित्रलेखनाचा उत्तम नमुना आहे.” चर्चा करा.

किंवा

‘लोकोत्तर संत गाडगेबाबा : जीवन व कार्य’ या डॉ. द. ता. भोसळे लिखित ग्रंथाच्या लेखनशैलीचे गुणविशेष लिहा.

3. ‘चावडीवरचा दिवा’ या ललित लेखनाचे अंतरंग उलगडून दाखवा.

किंवा

‘संस्कृतीच्या पाऊलखुणा’ मधील जीवनानुभूतीचा परामर्श घ्या.

4. समीक्षा लेखनाचे कोणकोणते गुणविशेष 'ग्रामीण साहित्य—एक चिंतन' या ग्रंथातून व्यक्त झाले आहेत ? ते लिहा.

किंवा

'ग्रामीण साहित्याचे भाष्यकार' म्हणून डॉ. द. ता. भोसळे यांची ओळख 'ग्रामीण साहित्य—एक चिंतन' या पुस्तकाच्या आधारे करून द्या.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

(अ) ग्रामीण साहित्य आणि ग्रामीण बोलीचा शब्दकोश

(ब) संत गाडगेबाबांचे कीर्तन

(क) 'लोकसंस्कृती स्वरूप व विशेष' या ग्रंथलेखनामागील डॉ. द. ता. भोसळे यांची भूमिका

(ड) 'कुमारांचे कर्मवीर—भाऊराव पाटील' या ग्रंथाची समर्पकता.

Total No. of Questions—5+5+5+5+5] [Total No. of Printed Pages—8+2

Seat No.	
-------------	--

[4302]-404

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2013

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्र. 8 (ऐच्छिक)

(2008 PATTERN)

खालील प्रश्नांपैकी कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवावी.

ऐच्छिक

- (1) लोकसाहित्याची मूलतत्त्वे आणि मराठी लोकसाहित्य
- (2) सौंदर्यशास्त्र
- (3) लेखनविधा व निबंध लेखन
- (4) साहित्याचा सामाजिकदृष्टीने अभ्यास
- (5) साहित्य : सर्जन व उपयोजन

(1) लोकसाहित्याची मूलतत्त्वे आणि मराठी लोकसाहित्य

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. मराठी लोकगीतातील साखळीगीते, कथागीते, लोकगीते व लौकिकगीते यातील भेद सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

लोकगीते व आधुनिक गेय कविता यांच्यातील अनुबंध सविस्तर उलगडून दाखवा.

P.T.O.

2. लोककथांच्या निर्मिती मागील प्रेरणा सांगून दैवतकथा व व्रतकथा यांचा साधारण परामर्श घ्या.

किंवा

लोकसाहित्यातील विविध कलाविष्कारांपैकी कीर्तन परंपरेचे स्वरूप व प्रकार या विषयी सविस्तर विवेचन करा.

3. महाराष्ट्र लोकसंस्कृतीचे उपासक—भुत्ये गोंधळी, दरवेशी कोल्हाटी यांचा परिचय करून द्या.

किंवा

लोकसाहित्यातील लोककला आविष्कारांचा आधुनिक कला व साहित्याशी असलेला परस्पर-संबंध लिहा.

4. रा. चिं. ढेरे, दुर्गाभागवत, प्रभाकर मांडे यांचे लोकसाहित्य विषयक योगदान स्पष्ट करा.

किंवा

लोकसाहित्याच्या अभ्यासात सहाय्य करणाऱ्या 'लोकसाहित्य संशोधन मंडळ' औरंगाबाद या संस्थेचा परिचय करून द्या.

5. टिपा द्या (कोणत्याही दोन) :

- (1) वासुदेव
- (2) अभंग
- (3) अद्भूत कथा
- (4) गोंधळ व जागरण.

(2) सौंदर्यशास्त्र

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. मानवी भावनातील सौंदर्यभावनेचे महत्त्व विशद करा.

किंवा

सौंदर्यभावनेचे कार्य विशद करा.

2. रूप म्हणजे काय ? अँरिस्टॉटलची रूपविषयक संकल्पना स्पष्ट करा.

किंवा

क्लाईव्हबेलचा अर्थपूर्ण रूपाचा सिद्धान्त स्पष्ट करा.

3. विविध साहित्यसमीक्षकांचे 'विरेचन सिद्धान्तविषयक' विविध दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

किंवा

कलेचे परिणामकारक संदेशन केव्हा होते ? ते लिहा.

4. सौंदर्यशास्त्र आणि समीक्षा यातील परस्परपुरकत्व स्पष्ट करा.

किंवा

सौंदर्यशास्त्रीय अभ्यासाची आवश्यकता का आहे ? ते लिहा.

5. कोणत्याही दोनवर टीपा लिहा :

- (1) कलाकृतीचे अर्थपूर्ण रूप
- (2) सौंदर्यभावना : एक दृष्टिकोन
- (3) भावनात्मक समधातता म्हणजे काय ?
- (4) समीक्षाविचार.

(3) लेखनविधा व निबंध लेखन

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. भाषा आणि जीवन व्यवहाराचा अनुबंध स्पष्ट करा.

किंवा

‘अभिव्यक्तीचे माध्यम म्हणून भाषा मानवी जीवन व्यवहारा पोषक असते.’ या विधानाची चर्चा करा.

2. आधुनिक प्रसारमाध्यमात भाषेला अनन्यसाधारण स्थान व महत्त्व कसे लाभले आहे, साधार लिहा.

अथवा

साहित्याच्या भाषेचे वेगळेपण विशद करा.

3. आकाशवाणी व दूरदर्शन या माध्यमातील भाषेचे साम्य व भेद उलगडून दाखवा.

किंवा

वृत्तपत्रीय संपादनाच्या कौशल्याची चर्चा करा.

4. लेखकाचे विचार आणि व्यक्तिमत्त्व यांचे प्रतिबिंब वैयक्तिक निबंध लेखनात कसे प्रकट होते, ते लिहा.

किंवा

जनसंपर्कासाठी लागणाऱ्या भाषिक कौशल्याची चर्चा करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

(अ) मराठी-अभिजात भाषा

(ब) निबंध लेखनातील लालित्य

(क) आर्थिक क्षेत्रातील मराठीचा वापर

(ड) इंटरनेट/ई-बुक्स वरील मराठी

(4) साहित्याचा सामाजिकदृष्टीने अभ्यास

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. सामाजिक जीवनाच्या जडणघडणीत साहित्याची भूमिका थोडक्यात लिहा.

किंवा

समाजाच्या सांस्कृतिक वाटचालीत साहित्याचे योगदान स्पष्ट करा.

2. लेखक, समाज आणि साहित्यनिर्मिती यांचा परस्परानुबंध स्पष्ट करा.

किंवा

सामाजिक परिस्थिती व कलारूप यांचे दर्शन साहित्य कृतीनिष्ठ विचारातून कसे व्यक्त होते ते साधार लिहा.

3. वाचक आणि साहित्य यांचा परस्परसंबंध विशद करा.

किंवा

ऐतिहासिक, राजकीय व आर्थिक परिस्थिती या प्रभावांची साहित्याच्या संदर्भात साधकबाधक चर्चा करा.

4. तेन, मार्क्स यांच्या परिस्थितीनिष्ठ दृष्टिकोनाची चिकित्सा करा.

किंवा

पुरोगामी साहित्य निर्मितीची चर्चा करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (अ) साहित्याच्या सामाजिक अभ्यासाचे हेतू
- (ब) स्वातंत्र्यचळवळ व मराठी साहित्य
- (क) साहित्यनिर्मिती आणि ऐतिहासिक मूल्य
- (ड) आंबेडकरी साहित्य चळवळ.

(5) साहित्य : सर्जन व उपयोजन

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. साहित्यनिर्मिती प्रक्रियेतील प्रतिभाशक्ती, सर्जन शक्ती व चमत्कृती यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

साहित्यनिर्मिती प्रक्रियेसंबंधीची पाश्चात्य मीमांसकांची मते विशद करा.

2. सामाजिक बदलांनुसार साहित्याचे रूप व आशय कसा बदलतो, ते सोदाहरण लिहा.

किंवा

लेखकाचा लेखकराव कॅव्हा व कसा होतो, ते लिहा.

3. “विभावानुभावात् रसनिष्पत्ती” या विधानाचे सोदाहरण विवेचन करा.

किंवा

1945 नंतरचे साहित्यात समाजाच्या गरजांनुसार विविध वाङ्मय प्रकार निर्माण झालेले दिसतात, त्याची कारण मीमांसा करा.

4. साहित्यनिर्मितीत स्फूर्ती व अभ्यासाचे महत्त्व विशद करा.

किंवा

साहित्यिकाची भाषिक तयारी कशी होते ? लिहा.

5. टिपा द्या (फक्त दोन) :

- (1) साहित्यनिर्मिती प्रक्रियेतील विकल्पन
- (2) साहित्यनिर्मितीतील रसिक सहभाग
- (3) मम्मटाचे काव्यशास्त्र : एक आकलन
- (4) तुम्ही केलेल्या प्रकल्पाचा अहवाल.